

Lav jeres egen vandmølle

Placering: ved kornmøllen

Der har været fem vandmøller i Mallings Kløft, og I står nu ved den første, der har været brugt til at male korn. Det var vigtigt for mølleren at få så meget ud af vandet som muligt, for møllerne måtte kun være i gang i vinterhalvåret. Der ikke er så meget tilbage af møllerne længere, men her kan I se rester af kornmøllen.

Materialerne, som møllerne havde til rådighed for at lave vandmøller, var knappe i 1800-tallet. De havde træ, jern og sten til at lave møller med. Da I ikke har tid eller mulighed for at lave en rigtig mølle, skal I nu lave jeres egen mølle, men også med begrænsede materialer.

Derfor skal I bruge:

- 5-6 mælkekartoner
- Sakse
- Tape
- Blomsterpinde
- Al jeres kreativitet

I får 10 minutter til at lave en mølle OG teste om den kan dreje rundt ved hjælp af strømmen i Møllebækken! Én fra gruppen tager tid.

I skal til sidst på løbet konkurrere med de andre grupper om den bedste mølle. I skal derfor passe godt på jeres mølle videre rundt på løbet, så den stadig kan dreje rundt, så I kan vinde konkurrencen!

Og husk: *“Mens mølleren sover, løber vandet over”!*

Fisk og vandløb

Placering: ved den anlagte "fisketrappe" i bækken

Møllebækken var meget vigtig for møllerne indtil sltningen af 1800-tallet. Selvom området ved første øjekast bare ser ud til at være et smukt sted, er det mere end det. Området er faktisk betydningsfuldt på flere måder i dag. Politiske visioner spiller ind i områdets udseende, og så er Kløften jo lige pludselig ikke bare et sted på Sydsjælland! Nu skal I finde ud af, hvorfor det er vigtigt - kryds af ved det rigtige svar.

1. Hvilke fisk er der i møllebækken?

- a) Laks
- b) Klovnefisk (Nemo-fisk)
- c) Ørreder

2. Hvad laver fiskene i bækken?

- a) De holder ferie
- b) De svømmer op for at gyde (lægge æg)
- c) De finder mad

3. Hvad er en fisketrappe?

- a) En trappe som er formet som en fisk
- b) En slags "trappe" i bækken hvor fiskene kan gå mod strømmen op ad bækken
- c) Det her ord findes ikke, det er et hjemmelavet ord

4. Hvorfor ønsker Vordingborg kommune, at der er fisk i Møllebækken og i Storstrøm?

- a) Vordingborgensere synes de smager så godt
- b) Kommunen vil gerne styrke kystfiskeri og turisme
- c) Kommunen ønsker at være den kommune med flest fisk i hele Danmark

5. Hvilken stor, international organisation har interesser i dette område?

- a) NASA - de mener, at der er blevet observeret UFOer i området i 1970'erne
- b) MGP (Melodi Grand Prix) - fordi Emmelie de Forest kommer herfra
- c) EU - vil sikre fiskebestanden i medlemslandene af økonomiske og miljømæssige årsager

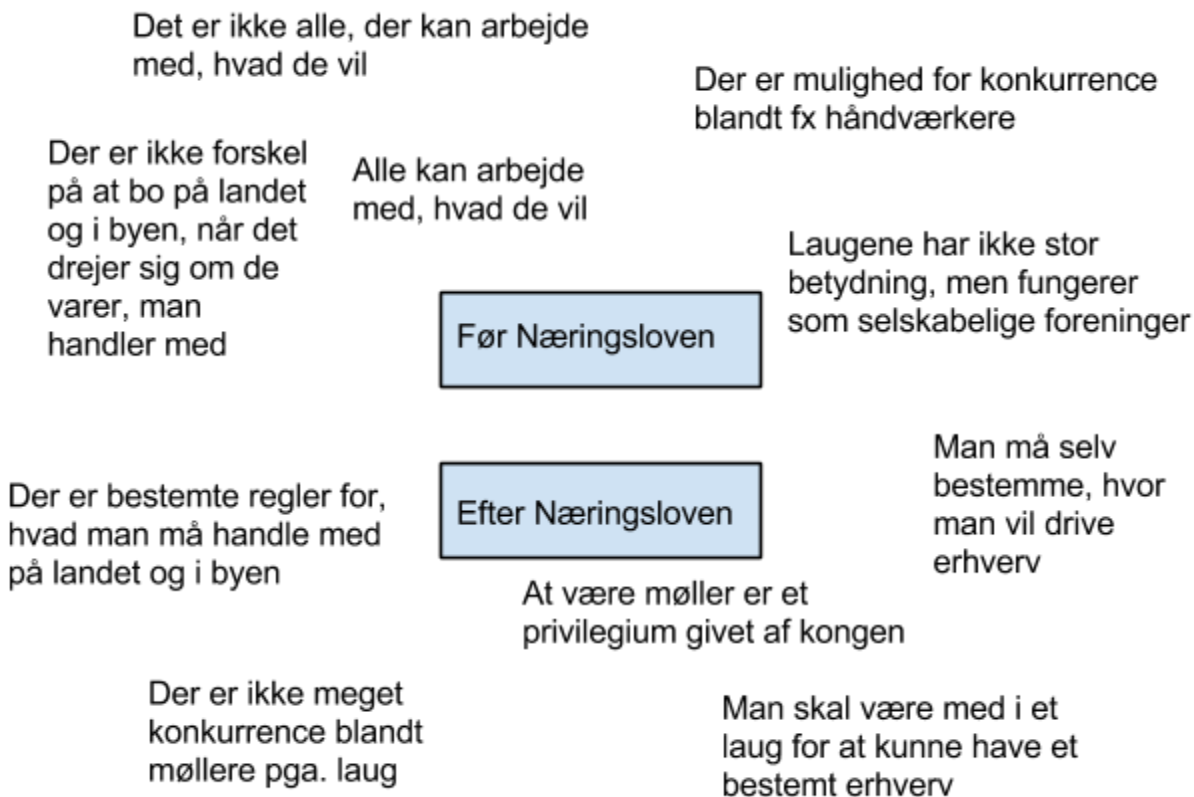
Næringsloven

Placering: Ved gryn møllen på broen over Møllebækken

I 1857 blev der indført en lov i Danmark, der hedder Næringsloven. Denne lov kom i forbindelse med grundloven fra 1849. Næringsloven fik store konsekvenser for Danmark, da den påvirkede erhvervslivet og ændrede på de vilkår der var for eksempelvis laug (en sammenslutning af erhvervsdrivende inde for samme fagområde). Næringsloven påvirkede også mølleren. Faktisk mener man i dag, at det er på grund af Næringsloven fra 1857, at møllerne i Mallings Kløft ikke længere eksisterer, men at der kun er gamle rester tilbage af møllerne.

I skal nu koble de nedenstående udsagn sammen i forhold til før eller efter næringsloven. Hvor passer de forskellige udsagn ind henne? Sæt streger fra de forskellige udsagn til enten før eller efter næringsloven.

Og husk: *“Når mølleren mangler brød, er der stor nød i landet”!*

Mennesket i naturen

Placering: langs Møllebækken, hvor den krydses via store trædesten

Mennesket og naturen har altid hængt sammen. Naturens luner har således gennem alle tider været genstand for menneskets undren.

Folketro var almindeligt i Danmark i 1800-tallet. Man var altså "overtroisk" - troede på, at naturen var fuld af trolde, nisser, ellefolk og deslige. Væsenerne var en måde hvorpå man kunne forklare de fænomener, som vi i dag forklarer med geografi, fysik, kemi, psykologi og anden videnskab. Eksempelvis kommer udtrykket "ellevild" af, at man sagde, at en person som havde opholdt sig længe alene i en skov og dermed var blevet lidt skør eller sær, var blevet taget af ellefolket.

Og husk: "Man kan ikke både blæse og have mel i munden"!

1. Overnaturlige væsener og folketro i ca. 1600-1800-tallet	Sandt	Falsk
Åmanden var kendt for at have krav på et menneskeliv en gang imellem. Man forklarede derfor drukneulykker med at "man var blevet taget af åmanden".		
Slattenpatten boede i skovene på Sydsjælland og blev ofte jagtet af Kong Valdemar		
Fugl Fønix vil jage dig, hvis du går alene tidligt om morgenen		
Ordet mareridt kommer af udtrykket "at blive redet af en mare" som betyder, at et lille, farligt væsen, maren, opsøger folk om natten og gør deres nattesøvn urolig		

2. Naturfænomener i dag	Sandt	Falsk
Gennemsnitstemperaturen på jordkloden er faldende		
Ørreder fra Storstrøm gyder i Møllebækken		
Naturfænomener som orkaner er påvirket af global opvarmning		
Grønlænderne laver for mange bål på indlandsisen, hvilket får den til at smelte og får vandstandene til at stige andre steder i verden		
Mallings Kløft, som vi står i nu, er en smeltevandsslugt skabt i Weichsel-istiden (omkring 70.000-10.000 f.v.t.)		

Kulturlandskabet

Placering: for enden af Mallings Kløft, øverst på trappen.

Med udsigt over Storstrøm befinder I jer nu for enden af Mallings Kløft. Men hvad ved denne kløft, dette terræn og denne beliggenhed er af betydning for mølledriften? ALT!

Terrænet i landskabet er, og har altid været, af stor betydning for dem, der har boet her. Landskabet skrånede for til sidst at ende i Storstrøm. At man har haft et forløb af vandmøller i denne bæk, er derfor ikke nogen tilfældighed.

Det store engområde var før i tiden vådområde, og møllerne skulle derfor efter kongelig befaling stå stille i hele sommerhalvåret. I september måtte møllerne igen tages i brug, og hvor der var masser af vand til at drive møllerne.

Teknologien bag møllerne er teknologi, der stadig danner grundlag for, hvordan vedvarende energi produceres i dag. Møllehjulets rotation drev de store møllesten. I dag driver de roterende legemer i vand- og vindmøller turbiner, der derved producerer energi. Princippet i gammel teknologi findes stadig i dag.

På denne post skal I derfor bruge jeres fantasi og hjerner.

- Se på landskabet - hvilke vedvarende energikilder synes I, ville være bedst mulige, hvis I skulle lave energi her og nu?
- Skriv så mange vedvarende energikilder ned, som I mener, kan bruges her, og argumenter for hvorfor.

Og husk: *“Der blæser ingen vind, som ingen har nytte af!”*

Kort over Mallings Kløft

